

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

RAMAZAN ŞAŞ BAŞVURUSU

Başvuru Numarası	: 2014/16928
Karar Tarihi	: 27/10/2016
Başkan	: Engin YILDIRIM
Üyeler	: Serdar ÖZGÜLDÜR Osman Alifeyyaz PAKSÜT Recep KÖMÜRCÜ M. Emin KUZ
Raportör	: Kamil KAYA
Başvurucu	: Ramazan ŞAŞ
Vekili	: Av. Aykut ÖZGEL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, hizmet tespiti davasının hatalı değerlendirme sonucunda hak düşürücü süre yönünden reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 23/10/2014 tarihinde Tekirdağ İş Mahkemesi (Mahkeme) vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm ikinci Komisyonunca 9/9/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 25/3/2016 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, başvuruya ilişkin görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, Tekirdağ Tekel Müdürlüğünde 1979 ile 2007 yılları arasında sigortasız çalıştırıldığını ileri sürerek söz konusu dönemde ödenmeyen bir kısım işçilik alacağının tahsili istemiyle Tütün, Tütün Mamulleri, Tuz ve Alkol İşletmeleri A.Ş. (TTA Gayrimenkul A.Ş.) ile Mey İçki San. ve Tic. A.Ş. aleyhine 31/12/2010 tarihinde alacak davası açmıştır.

8. Dava kapsamında alınan bilirkişi raporunda, başvuruçunun hizmet süresiyle ilgili dosyada yazılı belge veya kayıt bulunmaması nedeniyle tanık beyanlarına göre başvuruçunun 1/6/1979 ile 1/1/2007 tarihleri arasında 27 yıl 7 ay çalıştığı kabul edilerek alacak hesabının bu süre üzerinden yapıldığı belirtilmiştir.

9. Mahkeme 12/12/2012 tarihli ve E.2010/295, K.2012/295 sayılı kararı ile başvuruçunun Tekirdağ Tekel Müdürlüğünde asgari ücretle çalıştığı, anılan Kurumun 2007 yılında kapandığı, iş yerinin kapanmasıyla iş akdinin feshedildiği ancak bir kısım işçilik alacağıının ödenmediği gerekçeleriyle bilirkişi raporundaki hesaplama doğrultusunda davalı TTA Gayrimenkul A.Ş. yönünden davanın kısmen kabulüne; diğer davalı yönünden davanın husumet nedeniyle reddine karar vermiştir.

10. Söz konusu kararın gerekçesinde başvuruçunun anılan Kurumda 1/6/1979 ile 31/12/2006 tarihleri arasında çalıştığı belirtilmiş; iş akdinin fesih tarihi ise kararın bazı bölümlerinde 31/12/2006, bazı bölümlerinde ise 1/1/2007 olarak gösterilmiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

“Yapılan yargılama iddia, savunma, tanık beyanları, bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde, tanık beyanlarına göre davacının davalılardan Tekel (Gayrimenkul A.Ş.)'ye ait Tekirdağ Tekel Müdürlüğünde 01/06/1979 ila 31/12/2006 tarihleri arasında temizlik ve yükleme boşaltma işlerinde asgari ücret ile çalıştığı, davacının çalıştığı Tekirdağ Tekel Müdürlüğünün 2007 yılında kapandığı, söz konusu Müdürlüğün davalı Tekel'in Sigara Pazarlama ve Dağıtım A.Ş.'ne bağlı olduğu, davalı Mey İçki San. Tic. A.Ş. tarafından Tekel'in içki fabrikalarının hisse satışı nedeniyle devir alındığı; davacının çalıştığı Tekel Tekirdağ Başmüdürlüğünün ise bu devrin kapsamı dışında kaldığı, dolayısıyla davacının davalı Mey İçki San. Tic. A.Ş. nezdinde herhangi bir çalışmasının bulunmadığı, bu yüzden davanın davalı Mey İçki San. Tic. A.Ş. yönünden husumet nedeniyle reddi gerektiği, diğer davalı Tekel (unvan değiştirmekle Gayrimenkul A.Ş.) her ne kadar yetki itirazında bulunmuş ise de 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanun'unun 5. maddesi gereğince iş mahkemelerinde açılacak her dava açıldığı tarihte davalının Türk Medeni Kanunu gereğince ikametgahı sayılan yer mahkemesinde bakılabileceği gibi işçinin işini yaptığı iş yeri için yetkili mahkemede de bakılabileceği kuralı gereğince işin görüldüğü yer Tekirdağ olup, mahkememizin yetkili olduğu anlaşılmakla, davalı Tekel vekilinin yetki itirazının kabule şayan olmadığı, davacının iş akdi davalı iş yerinin kapanması nedeniyle feshedildiğinden davacının kıdem ve ihbar tazminatına hak kazandığı bu nedenle kıdem ve ihbar tazminatının taleplerinin davalı Tekel yönünden kabulü gerektiği, davacının çalıştığı dönemde yıllık izinlerini kullanmadığı, izin ücretlerinin ödendiği hususunun da davalı işveren tarafından iddia ve ispat edilemediği anlaşıldığından, davacının izin ücreti talebinin kabulü gerektiği, ancak davacı taraf 23/11/2012 tarihinde dava dilekçesini islah ederek ilk dava dilekçesinde talep ettiği kısımların dışında bilirkişi tarafından hesaplanan tutar arasındaki fark alacakları islah etmiş olup, davalı tarafından islah edilen kısım yönünden zamanaşımı itirazında bulun[ul]muş olup, bir kısmı davacı tarafından dava edilmeyen alacak kısmı için fazlaya ilişkin hakları saklı tutulmuş olmasının dava edilmeyen kısım açısından zamanaşımını kestiği kabul edilemeyeceğinden, davacı tarafça dava edilen kıdem tazminatı ve ihbar tazminatı fesihten itibaren 10 yıllık zamanaşımına tabi olması

nedeniyle davalı tarafın kıdem ve ihbar tazminatı yönünden ıslah edilen kısımlara ilişkin zamanaşımı defline şayan bulunmamış olup, izin ücretinin ise akdin fesih tarihinden itibaren 5 yıllık zamanaşımına tabi olup, **akdin fesih tarihi olan 01/01/2007 tarihinden** ıslah tarihi olan 23/11/2012 tarihine kadar 5 yıldan fazla süre geçtiğinden ıslah edilen kısım 5 yıllık zamanaşımı süresi içerisinde talep edilmediğinden davacı tarafın yıllık izin ücreti ile ilgili ilk dava ettiği kısmı[n] kabulüne yıllık izin ücretlerinin ıslah edilen kısımları zamanaşımına uğradığından bu kısımlar yönünden fazlaya ilişkin talebinin reddine karar verilmek gerekmekte olup, davacının çalıştığı dönemde haftanın 5 günü 08:00 ila 20:00 saatleri arasında 2 haftada bir kere cumartesi günleri de 3 saat çalıştığı, böylece davacının ara dinlenmeleri düşüldükten sonra ayda 36 saat fazla çalışma yaptığı fazla çalışma ücretlerinin ödenmediği dolayısıyla davacının fazla çalışma ücretine hak kazandığı, ancak davalı tarafın zamanaşımı defininde bulunduğu, fazla çalışma ücretinin 4857 sayılı Kanun'un 32. maddesine göre 5 yıllık zamanaşımına tabi olduğu, ücretin hak edildiği tarihten itibaren 5 yıllık süre içerisinde talep edilmesi gerektiği, dava tarihi olan 30/12/2010 tarihinden geriye doğru 5 yıllık süre olan 30/12/2005 ila **akdin feshedildiği tarih olan 31/12/2006 tarihleri** arasındaki döneme ilişkin fazla mesai ücretinin talep edilebileceği, bu tarihten önceki fazla mesai ücretlerinin zamanaşımına uğradığı için reddi gerektiği, ihbar ve kıdem tazminatının Borçlar Kanunu'nun 125. maddesine göre fesih tarihinden itibaren 10 yıllık zamanaşımına tabi olması, izin ücretinin ise fesih tarihinden itibaren 5 yıllık zamanaşımına tabi olması, **fesih tarihi olan 31/12/2006** ila dava tarihi olan 31/12/2010 tarihleri arasında 10 yıllık ve 5 yıllık zamanaşımının dolmaması nedeniyle davalı tarafın bu alacak kalemleri yönünden zamanaşımı savunmasının kabule şayan olmadığından reddi gerektiği, davacı taraf her ne kadar fazla tatili ücreti alacağı talebinde bulunmuş ise de, tanık beyanlarına göre davacının pazar günleri çalışmadığı anlaşıldığından davacı tarafın hafta tatili çalışma alacağı talebinin reddi gerektiği, bilirkişi tarafından hesaplanan fazla mesai ücreti alacağından yerleşik Yargıtay kararları gereğince %25 hakkaniyet indirimi uygulanmak suretiyle hüküm altına alınması gerektiği anlaşılmakla davanın davalı Mey İçki San. A.Ş. yönünden husumet nedeniyle reddine, davalı Tekel (Gayrimenkul A.Ş.) yönünden davanın kısmen kabul ve kısmen reddi ile 14.646,75 TL kıdem tazminatı, 991.20 TL ihbar tazminatı, 1.500,00 TL yıllık izin ücreti alacağı, 1.529,28 TL fazla mesai ücretinin davalı Tekel A.Ş. (Gayrimenkul A.Ş.)'den tahsili ile davacı tarafa ödenmesine, kıdem tazminatına **akdin fesih tarihi olan 01/01/2007 tarihinden** itibaren bankalarca mevduata uygulanan en yüksek mevduat faizi, diğer alacaklara ise dava tarihi olan 31/12/2010 tarihinden itibaren yasal faiz uygulanmasına, davacı tarafın fazlaya ilişkin fazla mesai ücreti ve yıllık izin ücreti taleplerinin reddine, ispatlanamayan hafta tatili talebinin reddine karar verilmesi cihetine gidilmiştir[ti].”

11. Davalının temyizi üzerine anılan karar, Yargıtay 7. Hukuk Dairesinin 5/11/2013 tarihli ve E.2013/5542, K.2013/18163 sayılı ilamı ile onanarak aynı tarihte kesinleşmiştir.

12. Başvurucu, bahsi geçen alacak davasının lehine sonuçlanması üzerine bu defa sigortasız çalıştırıldığı sürenin tespiti için TTA Gayrimenkul A.Ş. ile Sosyal

Güvenlik Kurumu (SGK) aleyhine aynı Mahkemede 27/12/2012 tarihinde hizmet tespiti davası açarak 1979 ile 2007 yılları arasında Tekirdağ Tekel Müdürlüğünde çalıştığının tespitine karar verilmesini talep etmiştir.

13. Mahkeme, 4/12/2013 tarihli ve E.2012/393, K.2013/529 sayılı kararı ile sigortalılığın tespiti davasının ilgili Kanun gereğince en son hizmetin geçtiği yılın sonundan başlayarak beş yıl içinde açılması gerektiği, somut davanın ise başvuruçunun en son hizmetinin geçtiği 31/12/2006 tarihinden beş yıl sonra açıldığı gerekçesiyle davanın hak düşürücü süre yönünden reddine karar vermiştir. Karar gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Mahkememizin 2010/295 esas sayılı dosyasının mahkeme kaleminde yapılan araştırmada temyiz incelemesi için Yargıtay'a gönderildiği, uyarı üzerinden ve karar kartonundan yapılan kontrolde, davacısı dosyamız davacısı, davalıları Tekel Genel Müdürlüğü (Gayrimenkul A.Ş.) [ve] Meyçi İçki San. Tic. A.Ş. olan işçi alacağı davası olduğu, 2012/295 karar numarası ile karara çıktığı, söz konusu kararın kabul kısmında davacının 01/06/1979 ila 31/12/2006 tarihleri arasında çalıştığının kabul edildiği, iş akdinin 31/12/2006 tarihinde sona erdiğinin kabul edildiği ve bu tarihe göre işçi alacaklarının hesaplanıp hüküm altına alındığı görülmüştür.

...

Yapılan yargılama, iddia, savunma, gelen kayıtlar, tanık beyanları, Mahkememizin 2010/295 esas, 2012/295 karar sayılı dosyası ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde; 506 sayılı yasanın 79/8. maddesi gereğince yönetmelikte tespit edilen belgeleri, işveren tarafından verilmeyen veya çalıştıkları kurumca tespit edilemeyen sigortalılar çalıştıklarının, hizmetlerinin geçtiği yılın sonundan başlayarak 5 yıl içerisinde mahkemeye başvurarak alacakları ilam ile ispatlayabilirlerse bunları mahkeme kararında belirtilen aylık kazanç toplamları üzerinden prim ödeme gün sayılarının nazara alınacağına hüküm altına alındığı, dolayısı ile hakkında herhangi bir işe giriş bildirgesi bulunmayan ve çalıştıkları kurumca tespit edilmeyen kişilerin sigortalılığın tespiti davasının en son hizmetin geçtiği yılın sonundan başlayarak 5 yıl içerisinde açılması gerektiği, dolayısıyla davacının en son hizmetinin geçtiği 31/12/2006 tarihinden itibaren 506 sayılı yasanın 79. maddesinde öngörülen 5 yıllık hak düşürücü süre içerisinde davanın açılmadığı ve davanın 5 yıllık süreden sonra 27/12/2012 tarihinde açıldığı anlaşıldığından davacı tarafın talebi haklı ve yerinde görülmediğinden hak düşürücü süre yönünden davanın reddine karar verilmiştir[.]"

14. Başvuruçunun temyizi üzerine anılan karar, Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin 16/6/2014 tarihli ve E.2014/7926, K.2014/14720 sayılı ilamı ile onanmıştır. Onama ilamının ilgili kısmı şöyledir:

"Dosyadaki yazılara, hükmün Dairemizce de benimsenmiş bulunan yasal ve hukuksal gerekçeleriyle dayanağı maddi delillere ve özellikle bu delillerin takdirinde bir isabetsizlik görülmemesine göre, yerinde bulunmayan bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun olan hükmün ONANMASINA ... karar verildi."

15. Nihai karar, başvuruçuya 23/9/2014 tarihinde tebliğ edilmiş; başvuruçunun 23/10/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

B. İlgili Hukuk

16. 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı mülga Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 79. maddesinin onuncu fıkrası şöyledir:

"Yönetmelikle tespit edilen belgeleri işveren tarafından verilmeyen veya çalışıkları Kurumca tespit edilemeyen sigortalılar, çalışıklarını hizmetlerinin geçtiği yılın sonundan başlayarak 5 yıl içerisinde mahkemeye başvurarak alacakları ilam ile ispatlayabilirlerse, bunların mahkeme kararında belirtilen aylık kazanç toplamları ile prim ödeme gün sayıları nazara alınır."

17. 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 86. maddesinin sekizinci fıkrası şöyledir:

"Aylık prim ve hizmet belgesi işveren tarafından verilmeyen veya çalışıkları Kurumca tespit edilemeyen sigortalılar, çalışıklarını hizmetlerinin geçtiği yılın sonundan başlayarak beş yıl içerisinde iş mahkemesine başvurarak, alacakları ilâm ile ispatlayabilirlerse, bunların mahkeme kararında belirtilen aylık kazanç toplamları ile prim ödeme gün sayıları dikkate alınır."

18. 5510 sayılı Kanun'un 108. maddesi şöyledir:

"Bu Kanunun;

a) Geçici 20 nci maddesinin son fıkrası 1/1/2008 tarihinde,

b) 72 nci ve 73 üncü maddeleri, geçici 6 ncı maddesinin yedinci fıkrasının (b) bendi, geçici 7 nci maddesinin son fıkrası, geçici 9 uncu maddesinin bir ilâ dördüncü fıkraları ile geçici 17 nci maddesi, geçici 20 nci maddesinin onikinci fıkrası 30/4/2008 tarihinde,

c) 60 ncı maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (3) ilâ (8) ve (10) numaralı alt bentleri ile (f) bendinde sayılanlar için genel sağlık sigortası hükümlerinin uygulanmasına ilişkin olarak; 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (1), (2), (8), (9), (10), (16), (17), (20), (22), (23), (24), (25), (26) ve (27) numaralı bentleri, 63, 64, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 74, 75, 77, 78, 79 uncu maddeleri, 80 inci maddesinin dördüncü fıkrası, 81 inci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi ve ikinci fıkrası, 82 nci maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkraları, 87 ilâ 89 uncu maddeleri, 97 nci maddesinin son fıkrası, geçici 1 inci maddesinin son fıkrası, geçici 3 üncü maddesi, geçici 6 ncı maddesinin dördüncü fıkrası, geçici 11 inci maddesinin ikinci fıkrası, geçici 12 inci maddesi hükümleri 1/7/2008 tarihinde,

d) Diğer hükümleri 2008 yılı Ekim ayı başında, yürürlüğe girer."

19. 5510 sayılı Kanun'un geçici 7. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Bu Kanunun yürürlük tarihine kadar 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı, 2/9/1971 tarihli ve 1479 sayılı, 17/10/1983 tarihli ve 2925 sayılı, bu Kanunla mülga 17/10/1983 tarihli ve 2926 sayılı, 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı kanunlar ile 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Kanunun geçici 20 nci maddesine göre sandıklara tabi sigortalılık başlangıçları ile hizmet süreleri, fiili hizmet süresi zammı, itibari hizmet süreleri, borçlandırılan ve ihya edilen süreler ve sigortalılık süreleri tabi oldukları kanun hükümlerine göre değerlendirilir."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

20. Mahkemenin 27/10/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

21. Başvurucu; 1979 ile 2007 yılları arasında Tekirdağ Tekel Müdürlüğünde sigortasız çalıştırıldığını, bu çalışmaları karşılığında ödenmeyen işçilik alacaklarının tahsili istemiyle açtığı alacak davasının lehine sonuçlandığını, söz konusu davada iş akdinin 1/1/2007 tarihinde feshedildiğinin tespit edildiğini, davanın lehine sonuçlanması üzerine aynı Mahkemede bu defa sigortasız çalıştığı sürenin tespiti için hizmet tespiti davası açtığını ancak iş yerindeki son hizmet tarihinin 31/12/2006 olduğu ve bu tarihten itibaren beş yıllık hak düşürücü süre içinde açılmadığı gerekçeleriyle davanın süre yönünden reddedildiğini, Mahkemenin bu davada önceki kararıyla çelişkiye düşerek iş akdinin fesih tarihini 31/12/2006 olarak kabul ettiğini, iş yerindeki en son hizmet tarihinin 1/1/2007 olarak kabul edilmesi gerekirken Mahkemenin son çalışma tarihi konusunda önceki kararıyla çelişir biçimde hatalı değerlendirme yaparak davasını haksız olarak süre yönünden reddettiğini, temyiz ettiği bu kararın Yargıtayca gerçekçe belirtilmeden onandığını belirterek Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştü ve yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

22. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16).

23. Başvurucunun şikâyetinin özü, açmış olduğu hizmet tespiti davası için ilgili kanunda öngörülen hak düşürücü sürenin hatalı hesaplanması sonucunda davanın süre aşımından reddedilmesi nedeniyle uyuşmazlığın esasının Mahkeme tarafından incelenemediğine ilişkindir. Bu nedenle başvurucunun iddialarının adil yargılanma hakkının güvenceleri arasında yer alan mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

24. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

25. M. Emin KUZ bu görüşe katılmamıştır.

2. Esas Yönünden

26. Başvurucu, Mahkemenin son hizmet tarihi konusunda alacak davasında verdiği kararıyla çelişir biçimde hatalı değerlendirme yapması sonucunda hizmet tespiti davasını süre yönünden reddettiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

27. Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

28. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Anayasa'da adil yargılanma hakkının kapsamı düzenlenmediğinden bu hakkın kapsam ve içeriğinin, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) "Adil yargılanma hakkı" kenar başlıklı 6. maddesi çerçevesinde belirlenmesi gerekir (Onurhan Solmaz, B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 22).

29. Adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir. Kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özkan Şen, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

30. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), mahkemeye etkili erişim hakkını "hukukun üstünlüğü" ilkesinin temel unsurlarından biri olarak kabul etmekte ve mahkemeye etkili erişim hakkının mahkemeye başvuru konusunda tutarlı bir sistemin var olmasını ve dava açmak isteyen kişilerin mahkemeye ulaşmada açık, pratik ve etkili fırsatlara sahip olmasını gerektirdiğini ifade etmektedir. Bu sebeple hukuki belirsizliklerin ya da uygulamadaki belirsizliklerin tarafların mahkemeye erişimine zarar verdiği durumlarda bu hakkın ihlal edildiğine karar verilmektedir (Geffre/Fransa, (k.k), B. No: 51307/99, 23/1/2003).

31. Hukuki güvenlik ile belirlilik ilkeleri, hukuk devletinin ön koşullarındandır. Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Belirlilik ilkesi ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir (AYM, E.2013/64, K.2013/142, 28/11/2013).

32. Mahkemeye erişim hakkı, kural olarak mutlak bir hak olmayıp sınırlandırılabilen bir haktır. Bununla birlikte getirilecek sınırlamaların hakkın özünü, zedeleyecek şekilde hakkı kısıtlamaması, meşru bir amaç izlemesi, açık ve ölçülü olması ve başvurucu üzerinde ağır bir yük oluşturmaması gerekir (Serkan Acar, B. No: 2013/1613, 2/10/2013, § 38).

33. Dava açma hakkı birtakım sınırlamalara tabi tutulabileceği gibi bu hakkın kullanımı da belli kurallara bağlanabilir. Bununla birlikte bu sınırlamalar dava açmak isteyen bir kişinin mahkemeye erişim hakkının özüne zarar verecek seviyeye ulaşmamalıdır (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. *Edificaciones March Gallego S.A./İspanya*, B. No: 28028/95, 19/2/1998, § 34 ve *Rodriguez Valin/İspanya*, B. No: 47792/99, 11/10/2001, § 22).

34. Bir mahkemeye başvuru hakkının yasal birtakım şartlara tabi tutulması kabul edilebilir olsa da mahkemeler; usul kurallarını uygularken bir yandan adil yargılanma hakkını ihlal edebilecek aşırı şekilcilikten, diğer yandan da yasalar tarafından düzenlenen usul kurallarının ortadan kaldırılması sonucunu doğurabilecek aşırı gevşeklikten kaçınmalıdır (Walchli/Fransa, B. No: 35787/03, 26/7/2007, § 29).

35. Usul kurallarının hukuki güvenliğin sağlanması ve yargılamanın düzgün bir şekilde yürütülmesi sonucu adaletin tecelli etmesine hizmet etmek yerine kişilerin davalarının yetkili bir mahkeme tarafından görülmesi bakımından bir çeşit engel hâline gelmesi durumunda mahkemeye erişim hakkı ihlal edilmiş olacaktır (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. *Efstathiou ve diğerleri/Yunanistan*, B. No: 36998/02, 27/7/2006, § 24).

36. Dava açma ya da kanun yollarına başvuru için belli sürelerin öngörülmesi, bu süreler dava açmayı imkânsız kılacak ölçüde kısa olmadıkça hukuki belirlilik ilkesinin bir gereğidir ve mahkemeye erişim hakkına aykırılık oluşturmaz. Ne var ki öngörülen süre koşullarının açıkça hukuka aykırı olarak yanlış uygulanması ya da yanlış hesaplanması nedeniyle kişiler, dava açma ya da kanun yollarına başvurma hakkını kullanamamışsa mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini kabul etmek gerekir (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. *Osui/İtalya*, B. No: 36534/97, 11/7/2002, §§ 36-40).

37. Başvuruya konu olayda başvurucu, sigortasız çalıştırıldığı iş yerinde ödenmeyen bir kısım işçilik alacağının tahsili istemiyle alacak davası açmıştır. Söz konusu dava kapsamında alınan bilirkişi raporunda, dava dosyasında hizmet süresiyle ilgili yazılı belge veya kayıt bulunmaması nedeniyle tanık beyanlarına göre başvurucunun 1/6/1979 ile 1/1/2007 tarihleri arasında 27 yıl 7 ay çalıştığı kabul edilerek alacak hesabı bu süre üzerinden yapılmıştır.

38. Yargılama sonunda Mahkeme, başvurucunun asgari ücretle çalıştığı iş yerinin 2007 yılında kapanmasıyla iş akdinin feshedildiği ancak bir kısım işçilik alacağının ödenmediği gerekçesiyle anılan bilirkişi raporundaki hesaplama doğrultusunda davanın kısmen kabulüne karar vermiş ve bu karar Yargıtay incelemesinden geçerek kesinleşmiştir.

39. Söz konusu kararın gerekçesinde başvurucunun iş yerinde 1/6/1979 ile 31/12/2006 tarihleri arasında çalıştığı belirtilmiş; iş akdinin fesih tarihi ise kararın bazı bölümlerinde 31/12/2006, bazı bölümlerinde ise 1/1/2007 olarak gösterilmiştir (bkz. § 10).

40. Alacak davası lehine sonuçlanan başvurucu, bu defa sigortasız çalıştığı sürenin tespiti için 27/12/2012 tarihinde hizmet tespiti davası açarak 1979 ile 2007 yılları arasında Tekirdağ Tekel Müdürlüğünde çalıştığı hizmetlerinin tespitine karar verilmesini talep etmiştir.

41. Mahkeme, 506 sayılı mülga Kanun'un 79. maddesinin onuncu fıkrası gereğince sigortalılığın tespiti davasının en son hizmetin geçtiği yılın sonundan başlayarak beş yıl içinde açılması gerektiği, somut davanın ise başvurucunun en son hizmetinin geçtiği 31/12/2006 tarihinden itibaren beş yıl sonra açıldığı gerekçesiyle davanın hak düşürücü süre yönünden reddine karar vermiştir.

42. Anılan kararın gerekçesinde daha önce görülen alacak davasına atıf yapılmak suretiyle söz konusu davada başvurucunun 1/6/1979 ile 31/12/2006 tarihleri arasında çalıştığı ve iş akdinin 31/12/2006 tarihinde sona erdiğinin kabul edildiği, işçilik alacaklarının da bu tarihe göre hesaplanıp hüküm altına alındığı dikkate alınarak başvurucunun en son hizmet tarihinin 31/12/2006 olduğu ve bu tarihten itibaren Kanun'da öngörülen beş yıllık hak düşürücü süre içinde davanın açılmadığı sonucuna varıldığı belirtilmiştir.

43. Başvurucunun temyizi üzerine bu karar, Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin 16/6/2014 tarihli ilamı ile onanarak aynı tarihte kesinleşmiştir.

44. 506 sayılı mülga Kanun'un 79. maddesinin onuncu fıkrası ile 5510 sayılı Kanun'un 86. maddesinin sekizinci fıkrasında hizmet tespiti davaları için beş yıllık hak düşürücü süre öngörülmüş olup bu sürenin başlangıcı konusunda çalışanların "hizmetlerinin geçtiği yılın" sonunun esas alınacağı belirtilmiştir (bkz. §§ 16, 17).

45. Başvuru konusu hizmet tespiti davasında Mahkeme, başvurucunun iş yerindeki en son hizmetinin 31/12/2006 tarihinde gerçekleştiğini kabul ettiğinden bu tarihten itibaren beş yıl içinde açılmayan davada hak düşürücü sürenin geçtiği sonucuna varmıştır. Mahkemenin bu kabulüne göre somut davada hak düşürücü sürenin 31/12/2011 tarihinde dolduğu anlaşılmaktadır. Başvurucu ise iş yerindeki çalışmasının 1/1/2007 tarihine kadar sürdüğünü iddia etmiş olup başvurucunun bu iddiasının kabul edilmesi hâlinde hizmet tespiti davası 2007 yılının sonundan itibaren beş yıl içinde yani 31/12/2012 tarihine kadar açılabilir ve somut davanın açıldığı tarih 27/12/2012 olduğundan hak düşürücü süre geçirilmemiş olacaktır.

46. Başvurucu, en son hizmet tarihi 1/1/2007 olduğu hâlde Mahkemenin alacak davasında verdiği kararlarla çelişkili şekilde hatalı değerlendirme ve uygulama yapıp iş akdinin fesih tarihini 31/12/2006 kabul ederek davasını haksız biçimde süre yönünden reddettiğinden şikâyet etmiştir.

47. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği mevzuatın yorumlanması ve uygulanması, derece mahkemelerinin görevi olmakla birlikte bu yorum ve uygulamaların etkilerinin Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanında bulunan hak ve yükümlülüklerle bağdaşır bağdaşmadığının Anayasa Mahkemesince incelenebileceği tabiidir. Mahkemeye erişim hakkı yönünden yapılacak böyle bir inceleme, somut olayın koşulları çerçevesinde olacaktır (*Emre Kartal*, B. No: 2014/5020, 6/10/2015, § 40).

48. Bu kapsamda başvuru konusu davada, başvurucunun daha önce açtığı ve lehine sonuçlanan alacak davasındaki tespitlerle çelişen bir kabul bulunup bulunmadığı, dava açma süresinin belirlenmesine esas alınan son hizmet tarihi konusunda açıkça hukuka aykırı yanlış uygulama ya da yanlış hesaplama yapıp yapılmadığı ve dolayısıyla başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik bir ihlal bulunup bulunmadığı incelenecektir.

49. Başvuru konusu hizmet tespiti davasında Mahkeme, daha önce görülen alacak davasına atıf yapmak suretiyle söz konusu davada başvurucunun iş akdinin 31/12/2006 tarihinde sona erdiğinin kabul edildiğini, işçilik alacaklarının da bu tarihe göre hesaplanıp hüküm altına alındığını dikkate alarak başvurucunun iş akdinin 31/12/2006 tarihinde sona erdiği sonucuna ulaşmış ise de bu karara dayanak yapılan alacak davasına ilişkin gerekçeli karar incelendiğinde başvurucunun iş akdinin fesih tarihinin, kararın bazı bölümlerinde 31/12/2006, bazı bölümlerinde ise 1/1/2007 olarak gösterilmiş olduğu, başvurucunun "hizmetlerinin geçtiği" son tarih konusunda kesin bir belirleme yapılmadığı görülmektedir (bkz. § 10). Bunun yanı sıra alacak davasında hükme esas alınan ve başvurucunun alacaklarının hesaplandığı bilirkişi raporunda başvurucunun 1/6/1979 ile 1/1/2007 tarihleri arasında 27 yıl 7 ay çalıştığı kabul edilerek alacak hesabı yapılmış (bkz. § 8) ancak 1/1/2007 tarihinin hizmet süresi içinde kabul edilip edilmediği belirtilmemiştir. Buna rağmen gerekçeli kararda, başvurucunun 1/1/2007 tarihi itibarıyla çalışması bulunup bulunmadığı, bir başka ifadeyle bu tarihin çalışma süresine dâhil olup olmadığı hususu tereddütsüz şekilde aydınlığa kavuşturulmamıştır.

50. Öte yandan aynı kararda, başvurunun Tekirdağ Tekel Müdürlüğünde asgari ücretle çalıştığı, anılan Kurumun 2007 yılında kapandığı, iş yerinin kapanmasıyla başvurunun iş akdinin feshedildiği belirtilmiştir. Ay ve gün belirtilmeksizin sadece yıl zikredilerek yapılan bu belirlemenin, başvurunun son hizmetinin 2007 yılı içinde gerçekleşmiş olduğu şeklinde anlaşılmaya müsait olduğu açıktır. Bunun yanı sıra anılan tarihin yılbaşı olması itibarıyla genel tatil günü olduğu, tatil olan bir günde iş akdinin feshi işleminin ne şekilde yapıldığının da kararda yeterince tartışılmadığı görülmüştür.

51. Başvurunun iş yerindeki "hizmetlerinin geçtiği" son tarih alacak davasında açık ve net bir şekilde tespit edilmemiş olmasına rağmen başvuruya konu hizmet tespiti davasında Mahkemece, bu hususta ayrıca bir araştırma ve değerlendirme yapılmadan alacak davasındaki kesin olmayan birtakım tespitlere dayanılarak ve dava açma süresi konusunda başvurunun yanılğıya düşmesinde alacak davasına ilişkin gerekçeli kararda başvurunun iş akdinin fesih tarihinin kararın bazı bölümlerinde 1/1/2007 olarak gösterilmesinin etkili olup olmadığı hususu değerlendirilmeden davanın süre yönünden reddedilmesinde bariz takdir hatası bulunduğu kanaatine varılmıştır.

52. Sonuç olarak başvuru konusu davanın süre yönünden reddedilmesiyle başvurunun emeklilik haklarını doğrudan ilgilendiren davadaki esasa ilişkin iddiaların görüşülmesi imkânının ortadan kalktığı, dava açma süresinin başlangıcı için esas alınacak tarih olan iş yerindeki son hizmet tarihiyle ilgili yeterli araştırma yapılmamasının başvurunun mahkemeye erişimine zarar verdiği açıktır. Bu nedenle başvurunun mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

53. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

54. M. Emin KUZ bu görüşe katılmamıştır.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

55. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. ...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

56. Başvurucu, yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuştur.

57. Adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

58. Adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Tekirdağ İş Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

59. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucaya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA M. Emin KUZ'un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE M. Emin KUZ'un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Kararın bir örneğinin adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Tekirdağ İş Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucaunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 27/10/2016 tarihinde karar verildi.

Başkan
Engin YILDIRIM

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
M. Emin KUZ

Başvuru Numarası : 2014/16928

Karar Tarihi : 27/10/2016

KARŞIOY GEREKÇESİ

Başvurucaunun, sigortasız çalıştırıldığı sürenin tespitine ilişkin olarak açtığı davanın süre yönünden reddedilmesi ve mahkeme kararının Yargıtayca onanması üzerine Mahkememize yaptığı bireysel başvuru mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiş ve kabul edilebilir bulunarak ihlal kararı verilmiştir.

Kararın gerekçesinde, başvuruya konu olan davada mahkemece daha önce görülen alacak davasına atıf yapılmak suretiyle başvurucaunun iş akdinin 31/12/2006 tarihinde sona erdiğinin kabul edildiği, ancak söz konusu kararın bazı bölümlerinde bu tarihin yanında 1/1/2007 tarihinden de söz edildiği, kararda 1/1/2007 tarihinin çalışma süresine dahil olup olmadığına tereddütsüz şekilde aydınlığa kavuşturulmadığı, bu hususta ayrıca bir araştırma ve değerlendirme yapılmadan, önceki davadaki tespitlere dayanılarak davanın süre yönünden reddedilmesinde bariz takdir hatası bulunduğu belirtilmiştir.

Başvuru konusu olmayan önceki mahkeme kararında başvuru konusunun işten ayrılma tarihi konusunda çelişkiler bulunmakla birlikte bu farklılıkların başvuru konusu yargılamada ortaya çıkmadığı ve mahkemenin makul bir şekilde bu tarihlerden 31/12/2006'yı (yani yıl sonunda işten ayrılma tespitini) esas aldığı anlaşılmaktadır.

Nitekim önceki mahkeme kararına esas alınan bilirkişi raporunda da başvuru konusunun 1/6/1979'dan itibaren 27 yıl 7 ay çalıştığı kabul edilerek alacak hesabı yapıldığından, işten ayrılma tarihinin 31/12/2006 olması gerektiği, 1/1/2007 tarihinin çalışma süresine dahil olması hâlinde başvuru konusunun 27 yıl 7 ay 1 gün çalışmış olduğunun kabulünün gerekeceği sonucuna varıldığı düşünülmektedir. Bu itibarla önceki kararda işten ayrılma tarihi olarak iki ayrı tarihten söz edilmesinin önceki mahkeme kararına ait maddî bir hata (bir yazım hatası) olduğu, başvuru konusu mahkeme kararında başvuru konusunun işyerindeki son hizmet tarihiyle ilgili olarak araştırılması ve aydınlığa kavuşturulması gereken bir belirsizliğin de bulunmadığı anlaşılmaktadır.

İlke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince varılan sonucun esas yönünden adil olup olmamasının bireysel başvuru incelemesine konu olamayacağı, derece mahkemelerinin kararlarındaki maddî ve hukukî hataların da, bariz takdir hatası bulunmadıkça bireysel başvuru incelemesinde ele alınamayacağı ve bu çerçevede Anayasa Mahkemesinin bu takdire müdahalesinin söz konusu olamayacağı bilinmektedir.

Söz konusu tarihlerden 31/12/2006'nın esas alınmasında adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda bariz takdir hatası bulunmadığı gibi, bu değerlendirmenin ve ulaşılan sonucun başvuru konusunun süresi içinde tespit davası açmasını imkânsız kıldığı da söylenemez.

Bu sebeple, başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması sebebiyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekirken, kabul edilebilir bulunarak esasına geçilmesi yönündeki çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Diğer taraftan, kararın gerekçesinde, başvuruya konu davanın süre yönünden reddedilmesiyle başvuru konusunun emeklilik konusundaki esasa ilişkin iddialarının görüşülmesi imkânının ortadan kalktığı ve mahkemeye erişim hakkına yönelik açık bir ihlalin bulunduğu belirtilmiştir.

Bilindiği gibi, mahkemeye erişim hakkı mutlak değil, sınırlandırılabilen bir haktır. Kuşkusuz, bu hakka getirilecek sınırlamaların da kararlarımızda belirtilen şartları taşıması gerekmektedir. Başvuru konusu olan davanın, Kanunda öngörülen beş yıllık hak düşürücü sürenin geçirildiği gerekçesiyle reddedilmesinin kanuni dayanağının bulunduğu, hizmetlerin geçtiği yılın sonundan başlayarak beş yıllık dava açma süresi öngörülmesinin meşru bir amaç taşıdığı ve mahkemeye erişimi imkânsız hâle getirmediği veya aşırı zorlaştırmadığı için ölçüsüz de olmadığı düşünülmektedir.

Yukarıda belirtilen sebeplerle, başvuruya konu red kararında bariz takdir hatası bulunmadığı ve yapılan yorum ve değerlendirmelerin mahkemeye erişimi imkânsız hâle getirmediği veya aşırı zorlaştırmadığı düşüncesiyle, çoğunluğun kabul edilebilirlik ve ihlal yönündeki kararına katılmıyorum.